

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 § lagen om arbetarskyddsförvaltningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att till lagen om arbetarskyddsförvaltningen fogas en bestämmelse om social- och hälsovårdsministeriets rätt att i syfte att göra tillsynen över arbetarskyddet ändamålsenlig överföra tillsynen över någon bransch till den arbetarskyddsbyrå i ett arbetarskyddsdistrikt som ministeriet utser.

Lagen avses träda i kraft så fort som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge

Enligt lagen om arbetarskyddsförvaltningen (16/1993) är arbetarskyddsförvaltningens uppgift att under ledning av social- och hälsovårdsministeriet till vars verksamhetsområde arbetarskyddet och tillsynen över det hör sköta den regionala handledningen av och tillsynen över arbetarskyddet.

Arbetarskyddsförvaltningen skall för att främja arbetarskyddet

1) utveckla säkerheten och sundheten i arbetet,

2) genom inspektioner och undersökningar övervaka att stadgandena och bestämmelserna om arbetarskyddet efterlevs, när denna uppgift bestäms för arbetarskyddsförvaltningen,

3) dra försorg om de åtgärder som behövs för planeringen och utvecklandet av arbetarskyddet,

4) sköta arbetarskyddets rådgivnings-, informations-, forsknings- och utbildningsverksamhet,

5) ge anvisningar, råd och utlåtanden om tillämpningen av stadgandena och bestämmelserna om arbetarskyddet,

6) ge anvisningar, råd och utbildning i arbetarskyddsfrågor för dem som utför eget arbete, samt planera och utveckla det arbetarskydd som behövs för dem,

7) bedriva nära samarbete med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna inom arbetarskyddet, samt

8) dessutom utföra de uppgifter som särskilt stadgas för den.

För den regionala handledningen och inspektionen av arbetarskyddet indelas landet i enlighet med statsrådets förordning (1035/2003) om arbetarskyddsdistrikten i åtta arbetarskyddsdistrikt. Arbetarskyddsdistrikten följer i princip landskapsgränserna, vilka motsvarar den gamla länsindelningen. I början av år 2004 slås samman Lapplands och Uleåborgs arbetarskyddsdistrikt till Norra Finlands arbetarskyddsdistrikt, Kuopio och Norra Karelen arbetarskyddsdistrikt till Östra Finlands arbetarskyddsdistrikt samt Kymene och S:t Michels arbetarskyddsdistrikt till Sydöstra Finlands arbetarskyddsdistrikt. De övriga arbetarskyddsdistrikten har samma namn som de gamla länen. Landskapet Åland hör till Åbo och Björneborgs arbetarskyddsdistrikt.

Arbetarskyddsdistriktets arbetarskyddsbyrå har inom sitt område allmän och oberoende behörighet att sköta alla sådana uppgifter som ankommer på en arbetarskyddsmyndighet. Verksamheten vid arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer omfattar allmänt alla arbetsplatser inom området och verksamheten inom dessa, oberoende av bransch. Arbetarskyddsbyråernas uppgifter har till följd av förändringarna i arbetslivet ökat och förutsätter både bredare och mer ingående sakkunskap än tidigare. Arbetarskyddsmyndigheternas tillsyn omfattar övervakning av ca 120 författningar helt eller delvis. Denna verksamhet måste skötas på ett effektivt och

ändamålsenligt sätt. Därmed är varje arbetarskyddsbyrå tvungen att för sin egen del upprätthålla beredskap och reservera resurser för skötseln av en uppgift vars betydelse är liten och som dessutom är kortvarig men som hör till dess verksamhet. Ett sådant förfarande är inte ändamålsenligt med tanke på en effektiv resursanvändning.

2. Föreslagna ändringar

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 15 februari 2001 en bred arbetsgrupp på trepartsbasis med uppgift att kartlägga arbetarskyddskretsarnas resurser. Målet var att effektivisera tillsynen över arbetarskyddet samt att utveckla nya verksamhetsformer med beaktande av att uppgifterna vid arbetarskyddsbyråerna inom arbetarskyddsdistriktet förändrats och ökat i antal. Arbetsgruppen föreslog i sin promemoria (Arbetsgruppen för arbetarskyddsdistriktens resurser 2001:26) den 30 november 2001 bland annat att ministeriet skall utreda huruvida resursanvändningen inom arbetarskyddsdistriktet kunde effektiviseras genom att man överför tillsynen över arbetsplatser eller andra ärenden inom vissa branscher, eller koordineringen av tillsynen, till ett eller några arbetarskyddsdistrikt. Arbetsgruppens förslag om sammanslagning av mindre arbetarskyddsdistrikt till större enheter har verkställts genom ovan nämnda förordning av statsrådet. Enligt ministeriets utredning är den regionala behörigheten fortfarande ändamålsenlig som huvudsaklig verksamhetsform. En stor del av arbetsplatserna övervakas effektivast inom ramen för den regionala behörigheten.

I vissa fall vore det dock befogat och ändamålsenligt att göra avsteg från den regionala behörigheten, i synnerhet i syfte att effektivisera resursanvändningen inom distriktsförvaltningen av arbetarskyddet. Sådana situationer uppstår exempelvis vid arbetsplatser som är få till antalet i hela landet och vars övervakning kräver särskild sakkunskap. Om man kan koncentrera tillsynen till en eller några arbetarskyddsdistrikt behövs inte de andra arbetarskyddsdistriktet upprätthålla särskild sakkunskap inom ett snävt område. Samtidigt frigörs inom dessa arbetarskyddsdistrikt en mängd resurser till övrig övervak-

ning. Vid behov kunde man i motsvarande grad öka sakkunskapen inom särskilda branscher. Sådana arbetsplatser är t.ex. skeppsvarv, gruvor, kraftverk och vissa andra arbetsplatser inom industrin.

På andra sidan finns det arbetsplatser som inte är bundna till ett visst verksamhetsställe och i sådana fall skapar den allmänna regionala behörigheten inte förutsättningar för en ändamålsenlig övervakning. När arbetsplatsen rör sig över gränserna för den regionala behörigheten är det logiskt att sköta tillsynen inom ramen för mer omfattande befogenheter. Detta gäller för t.ex. fartyg och järnvägstrafikens rörliga arbetsplatser samt arbetsförhållandena för den trafikpersonal som arbetar på dessa arbetsplatser. Även vissa särskilda uppgifter, såsom övervakningen av bilförarens kör- och vilotider på landsvägarna, som baserar sig på EG-förordningar, kan på ett ändamålsenligt sätt skötas av några arbetarskyddsdistrikt.

En utvidgning av de regionala befogenheterna kan förutom med tanke på resursanvändningen även motiveras med tanke på den som övervakas. Denna synpunkt betonas särskilt vid övervakningen av arbetsgivare vars verksamhetsområde omfattar hela eller nästan hela landet. Arbetarskyddsverksamheten blir effektivare om tillsynen koncentreras till en eller några relevanta myndigheter i stället för till elva myndigheter som verkar inom ramen för en snäv regional behörighet. Sådana arbetsgivare finns bl.a. inom trafik och kommunikation, inom koncernverksamheten och inom statliga verk.

Tillsyn på riksnivå kan genomföras som ett försök inom några branscher. Ärenden som gäller tillsyn på riksnivå bereds i samarbete med de centrala arbetsmarknadsorganisationerna och med arbetarskyddsbyråerna inom arbetarskyddsdistriktet.

För att tillsynen över arbetarskyddet skall kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt på riksnivå föreslås att ministeriet förutom att det kan överflytta enskilda tjänstemän till en annan arbetarskyddsbyrå även ges rätt att ålägga en arbetarskyddsbyrå att sköta den allmänna arbetsplatstillsynen utöver gränserna för byråns eget verksamhetsområde. De allmänna uppgifterna och verksamhetsgrunderna i fråga om arbetarskyddsdistriktens ar-

betarskyddsbyråerna fastställs i lagen om arbetarskyddsförvaltningen och det allmänna tillsynsförfarandet fastställs i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/1973). De allmänna verksamhetsgrunderna gäller både den föreslagna tillsynen på riksnivå och den grundläggande regionala övervakningen. Arbetarskyddsbyrån bibehåller den allmänna behörigheten inom sitt område. Behörigheten kan dock i syfte att koordinera och samordna tillsynen på riksnivå begränsas genom beslut av ministeriet. En arbetarskyddsbyrå som ålagts att utöva tillsyn på riksnivå avses i första hand vidta åtgärder som ingår i den allmänna tillsynen. Den regionala arbetarskyddsbyrån ger i enskilda fall den arbetarskyddsbyrå som utövar tillsyn på riksnivå den handräckning som är nödvändig. Allmänna överenskommelser om handräckning och övrig uppgiftsfördelning avses ingå i de resultatmål som grundar sig på förhandlingar mellan ministeriet och arbetarskyddsbyråerna. Handräckning i enskilda fall behövs främst i situationer som måste åtgärdas omedelbart. Sådana situationer är exempelvis inledande av undersökning av ett olycksfall i arbetet eller avbrytande av verksamhet som medför en omedelbar fara.

Ministeriet skall innan ett beslut fattas höra de arbetarskyddsbyråer ärendet gäller. Detta sker på ett ändamålsenligt sätt i samband med de resultatstyrningsförhandlingar som förs med arbetarskyddsförvaltningen. Innan beslutet fattas skall ärendet även behandlas tillsammans med de arbetsmarknadsorganisationer och de företagorganisationer ärendet gäller. Det föreslås att ministeriets beslut utan dröjsmål publiceras i den föreskriftssamling justitieministeriet i enlighet med 1 § lagen om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (189/2000) svarar för. Ministeriets beslut är en sådan order som har utfärdats internt inom förvaltningen över vilken enligt 5 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen (586/1996) besvär inte får anföras. Sålunda träder beslutet ge-

nast i kraft.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har obetydliga ekonomiska verkningar. Utgifterna för verksamheten vid de arbetarskyddsbyråer som ålagts att centraliserat utöva tillsyn på riksnivå kommer i någon mån att öka. Enligt arbetsgruppen för resursanvändningen inom distriktsförvaltningen behövs på årsnivå för detta ändamål ca 20 000 euro i ytterligare anslag. Å andra sidan medför förändringen att distriktsförvaltningens verksamhet blir effektivare och att resurserna används på ett ändamålsenligt sätt.

Förslaget har inga omedelbara verkningar i fråga om personal och inte heller några andra betydande verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen baserar sig på ett enhälligt förslag av den trepartsbaserade Arbetsgruppen för arbetarskyddsdistriktens resurser. I arbetsgruppen ingick förutom representanter för social- och hälsovårdsministeriet representanter för distriktsförvaltningen för arbetarskyddet, arbetsministeriet, Institutet för arbetshygien, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto - Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund ry, Servicearbetsgivarna rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf och AKAVA ry.

Om propositionens författningsnivå har av justitiekanslern inhämtats ett utlåtande som beaktats vid beredningen av ärendet.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så fort som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 3 § lagen om arbetarskyddsförvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 3 § lagen den 8 januari 1993 om arbetarskyddsförvaltningen (16/1993) nya 2 och 3 mom. som följer:

3 §

—————
 Social- och hälsovårdsministeriet kan av särskilda orsaker som är betydande med tanke på verksamhetens effektivitet tills vidare eller för viss tid överföra tillsynen över någon bransch eller någon angiven uppgift på ett eller flera arbetarskyddsdistrikts arbetarskyddsbyrå. De övriga arbetarskyddsbyråerna är skyldiga att vid behov inom sitt verksamhetsområde ge dessa arbetarskyddsbyråer handräckning.

Det ministeriebeslut som avses i 2 mom. skall, i enlighet med vad som bestäms i statsrådets förordning om ministeriernas och andra myndigheters föreskriftssamlingar (259/2000), utan dröjsmål publiceras i den föreskriftssamling som avses i 1 § lagen om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (189/2000) och som justitieministeriet svarar för.

—————
 Denna lag träder i kraft den 2004.

—————
 Helsingfors den 30 januari 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*